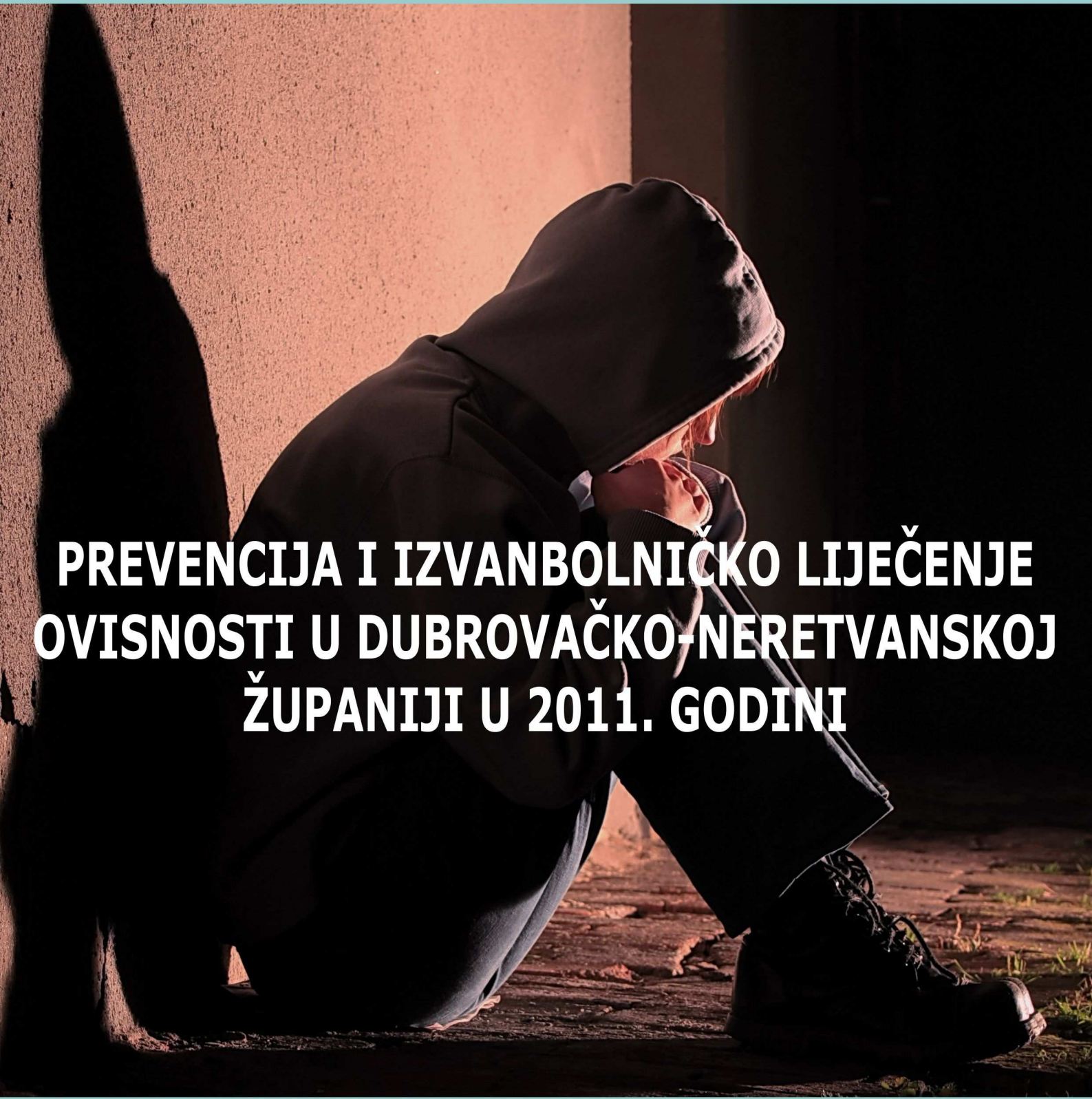


Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije



PREVENCIJA I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI U 2011. GODINI

Služba za promicanje zdravlja
Odjel za mentalno zdravlje



Dubrovnik, 2013.

Prevenција i izvanbolničko liječenje ovisnosti
Prevenција i izvanbolničko liječenje ovisnosti
u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2011. godini
/Broj 6/

Nakladnik:

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
20001 Dubrovnik, Dr. Ante Šercera 4A, p.p. 58
tel: 020 341 000, fax: 020 341 099
e-mail: ravnateljstvo@zzjzdnz.hr
www.zzjzdnz.hr

Autori

Matija Čale Mratović, dr. med.
mr. Ankica Džono Boban, dr. med.
Janja Teglović, mag. psihologije
mr. Karmen Kmetović Prkačin, dipl. soc. radnica

ISSN 1864-6001

Sadržaj

KRETANJE ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ - Osobe liječene zbog zlouporabe droga u Hrvatskoj u 2011. godini	5
Tablica 1. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga: broj ukupno liječenih i udio novih te broj ukupno i novoliječenih na opijatima u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2011. godine	5
Tablica 2. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga i stope na 100.000 stanovnika u dobi 15.-64. g. u Hrvatskoj u 2011. godini prema županiji prebivališta	6
Graf 1. Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe droga, ukupan broj i broj prvi put liječenih osoba, sva sredstva i opijati u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2011. godine	7
Graf. 2. Kretanje udjela novoliječenih osoba u ukupnom broju liječenih zbog zlouporabe droga i udjela novoliječenih zbog opijata u ukupnom broju liječenih zbog opijata u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2011. godine	7
OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U DNŽ U 2011. GODINI	8
Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini	8
Tablica 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga (ukupno i prvi put liječeni) te broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ u razdoblju od 1998. do 2011. godine	9
Graf 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga, ukupno i novoliječenih, u DNŽ u razdoblju od 1998. do 2011. godine	9
Tablica 4. Broj osoba s prebivalištem u DNŽ liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema vrsti droge i području stanovanja	10
Graf 4. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti – ukupno	10
Tablica 5. Broj novo liječenih osoba zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema dobi, vrsti droge i području stanovanja	11
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema obrazovnom i radnom statusu u DNŽ u 2011. godini	11
Graf 5. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema najvećem stupnju obrazovanja; A) opijatski ovisnici, B) neopijatski ovisnici	11
Tablica 6. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema najvećem stupnju obrazovanja i području stanovanja	12
Graf 6. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema radnom statusu – ukupno	12
Tablica 7. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema radnom statusu i području stanovanja	13
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema načinu stanovanja, bračnom i roditeljskom statusu u DNŽ u 2011. godini	13
Graf 7. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome s kim žive – ukupno	14
Tablica 8. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome s kime žive i području stanovanja	14
Graf 8. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema bračnom statusu – ukupno	15
Tablica 9. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema bračnom stanju i području stanovanja	15
Graf 9. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema roditeljskom statusu – ukupno	16
Tablica 10. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema roditeljskom statusu i području stanovanja	16
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema povodu uzimanja, prvom sredstvu ovisnosti i vremenu dolaska na liječenje u DNŽ u 2011. godini	17
Graf 10. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja droge – ukupno	17
Tablica 11. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i području stanovanja – ukupno liječeni	18
Tablica 12. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i području stanovanja	18

Tablica 13. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i dobnim skupinama..	19
Graf 11. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema prvom probanom sredstvu – ukupno	19
Tablica 14. Prosječna dob prvog uzimanja droge uopće, prvog uzimanja glavnog sredstva, prvog iv. uzimanja, prvog javljanja na liječenje i prosječna starost za osobe liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ i RH u 2011. godini	20
Tablica 15. Prosječna dob prvog uzimanja droge uopće, prvog uzimanja glavnog sredstva i prvog javljanja na liječenje za osobe prvi put liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema području stanovanja	20
Tablica 16. Prosječna dob prvog uzimanja glavnog sredstva za osobe prvi put liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ za razdoblje 2009.-2011. prema području stanovanja	21
Tablica 17. Prosječna dob prvog javljanja na liječenje za osobe prvi put liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ za razdoblje 2009.-2011. prema području stanovanja	21
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i tko je osobu uputio na liječenje u DNŽ u 2011. godini	22
Graf 12. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome tko je prvi saznao za ovisnost – ukupno sve droge	22
Tablica 18. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i području stanovanja	23
Tablica 19. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost i području stanovanja	23
Graf 13. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti i vremenu kad su roditelji saznali za ovisnost	24
Graf 14. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu upućivanja na liječenje – ukupno sve droge	24
Tablica 20. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu upućivanja na liječenje i području stanovanja	25
Graf 15. Struktura osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti i načinu upućivanja na liječenje	25
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema načinu liječenja u DNŽ u 2011. godini	26
Tablica 21. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu liječenja - ukupno	26
Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema počinjenju kaznenih djela u DNŽ u 2011. godini	26
Graf 16. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema prvom kaznenom djelu – ukupno sve droge	27
Rizična ponašanja	27
Tablica 22. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ i testiranih na hepatitis B, C i HIV u 2011. godini.....	28
PODACI O BROJU UMRLIH OVISNIKA U HRVATSKOJ I DNŽ	28

KRETANJE ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ

Osobe liječene zbog zlouporabe droga u Hrvatskoj u 2011. godini

Gestrateška pozicija Hrvatske čini je tranzitnom zemljom preko koje se opojne droge krijumčare na putu između zemalja proizvođača i zemalja potrošača tzv. »Balkanskom rutom« kao najkraćim putem s istoka na zapad Europe, a u novije vrijeme dolaskom novih sintetskih droga i suprotnim smjerom. Marihuana i hašiš uglavnom stižu pomorskim putem iz Afrike, cestovnim putem iz susjednih zemalja, manje količine rezultat su ilegalne domaće proizvodnje, a u ljetnim mjesecima turisti je donose uglavnom za svoje potrebe. Sintetičke droge poput amfetamina i ecstasyja stižu iz zapadnih europskih zemalja ali i narkotržišta pojedinih istočnih i nama susjednih zemalja. Zabrinjavajuće je da Balkan postaje raskrslom ne samo za heroin nego i za kokain koji brodovima stiže iz zemalja Južne i Srednje Amerike. Iako se 99% kokaina prosljeđuje u zemlje zapadne Europe, dio isporuke ostaje i za zemlje duž „Balkanske rute“.

Prema Izvješćima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj, od 1995. do 2011. godine u Republici Hrvatskoj (RH) ukupno su registrirane 27 153 osobe u tretmanu zbog ovisnosti, od čega 13 296 na opijatima. Procjenjuje se da je stvarni broj ovisnika 2 do 3 puta veći, ovisno o veličini mjesta i organiziranosti svih oblika pomoći ovisnicima.

U Hrvatskoj broj liječenih osoba godišnje kontinuirano raste, od 1 340 osoba 1995. godine na 7 665 liječenih osoba u 2011., tablica 1. Od 1998. do 2001. prosječno je godišnje na liječenju bilo oko 1000 novih osoba zbog opijatske ovisnosti, a od 2002. do 2008. oko 801 osoba godišnje s daljnjim trendom pada u 2009., 2010. i 2011. godini tablica 1.

Tablica 1. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga: broj ukupno liječenih i udio novih te broj ukupno i novoliječenih na opijatima u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2011. godine

Godina	UKUPNO LIJEČENI			NOVI LIJEČENI		
	Ukupno liječeni	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Novi ukupno	Od toga opijati	Udio novih od ukupno liječenih
1995.	1.340		989	652	521	48,7
1996.	1.766		1.436	749	610	42,4
1997.	2.344		1.866	797	631	34,0
1998.	2.750	54,4	2.085	1.466	1.048	53,3
1999.	3.048	61,1	2.057	1.657	893	54,4
2000.	3.899	84,3	2.520	2.026	1.009	52,0
2001.	5.320	109,1	3.067	2.548	1.066	47,9
2002.	5.811	130,4	4.061	2.067	846	35,6
2003.	5.678	127,4	4.087	1.840	802	32,4
2004.	5.768	129,7	4.163	1.619	732	28,1
2005.	6.668	223,8	4.867	1.770	785	26,5
2006.	7.427	248,1	5.611	2.001	876	26,9
2007.	7.464	250,3	5.703	1.779	800	23,8
2008.	7.506	251,4	5.832	1.700	769	22,6
2009.	7.733	258,9	6.251	1.463	667	18,9
2010.	7.550	253,0	6.175	1.180	430	15,6
2011.	7.665	257,0	6.198	1.151	343	15,0

* Stope na 100.000 stanovnika u dobi 15.-64. godine (prema Popisu stanovništva 2001. DZS)
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, www.hzjz.hr

U 2011. u sustavu zdravstva u Hrvatskoj, prema Registru za praćenje osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, liječeno je 7 665 osoba (7 632 građani Republike Hrvatske, 33 strani državljani), tablica 2. Stopa liječenih osoba u RH iznosi 257,0/100.000 stanovnika dobi 15.-64. godine. Zbog opijatske ovisnosti liječeno je 6 167 osoba ili 207,6/100.000 stanovnika u dobi 15.- 64. godine. Stopu liječenih zbog opijatske ovisnosti veću od Hrvatske imaju Istarska županija (542,5), Zadarska (493,7), Grad Zagreb (435,6), Šibensko-kninska (344,4), Primorsko-goranska (340,8), Dubrovačko-neretvanska (330,3) te Splitsko-dalmatinska (305,5).

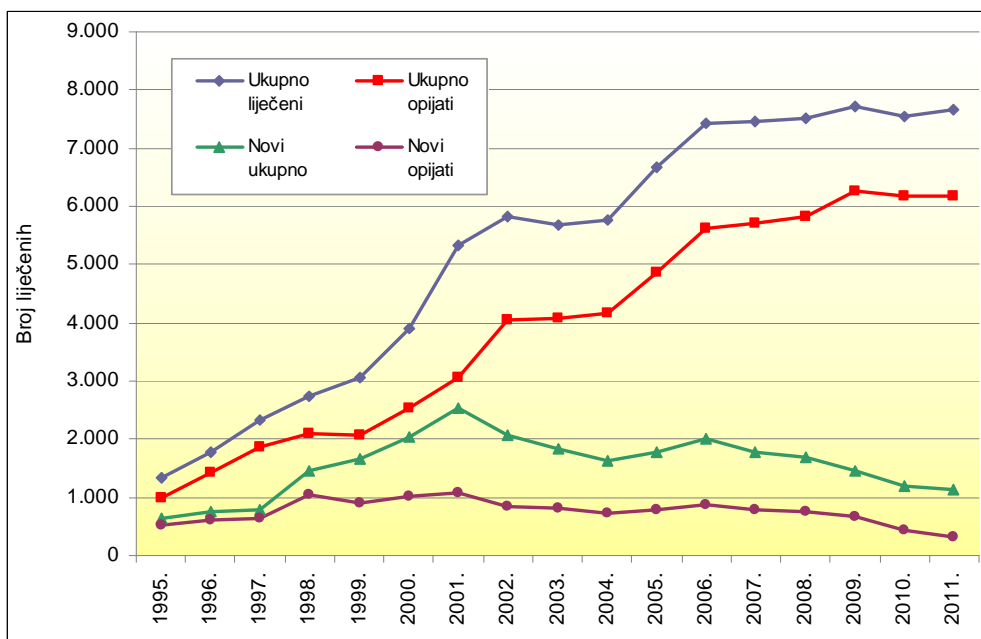
Tablica 2. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga i stope na 100.000 stanovnika u dobi 15.-64. u Hrvatskoj u 2011. prema županiji prebivališta

Županija	Liječene osobe ukupno				Osobe liječene prvi put			
	Broj	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)	Broj	Udio od ukupno liječenih (%)	Od toga opijati	Udio od prvi put liječenih (%)
Bjelovarsko-bilogorska	17	20,7	1	1,2	10	58,8	0	0
Krapinsko-zagorska	46	50,3	29	31,7	10	21,7	2	20,0
Vukovarsko-srijemska	68	52,0	58	44,4	15	22,1	9	60,0
Virovitičko-podravska	33	57,3	24	41,7	12	36,4	4	33,3
Ličko-senjska	20	65,1	15	48,8	3	15,0	0	0
Sisačko-moslavačka	83	74,4	44	39,4	31	37,3	4	12,9
Koprivničko-križevačka	62	78,1	34	42,8	21	33,9	2	9,5
Karlovačka	79	92,5	41	48,0	19	24,1	5	26,3
Požeško-slavonska	52	97,5	37	69,4	15	28,8	6	40,0
Osječko-baranjska	298	138,2	212	98,3	76	25,5	22	28,9
Brodsko-posavska	157	138,5	122	107,6	26	16,6	8	30,8
Međimurska	124	154,6	99	123,5	12	16,9	7	33,3
Zagrebačka	397	176,4	266	117,2	79	19,9	12	15,2
Varaždinska	249	204,7	210	172,7	25	10,0	10	40,0
Splitsko-dalmatinska	996	305,5	883	270,8	127	12,8	53	41,7
Dubrovačko-neretvanska	278	330,3	231	274,5	42	15,1	20	47,6
Grad Zagreb	2.331	435,6	1.703	318,2	414	17,8	73	17,6
Primorsko-goranska	710	340,8	654	314,0	64	9,0	36	56,3
Šibensko-kninska	252	344,4	236	322,5	19	7,5	10	52,6
Zadarska	576	493,7	552	473,1	35	6,1	16	45,7
Istarska	804	542,5	716	483,1	72	9,0	30	41,7
UKUPNO HRVATSKA	7.632	257,0	6.167	207,6	1.136	14,9	329	29,0
Druge države	33	0	31	0	15	45,5	14	93,3
UKUPNO	7.665	0	6.198	0	1.151	15,0	343	29,8

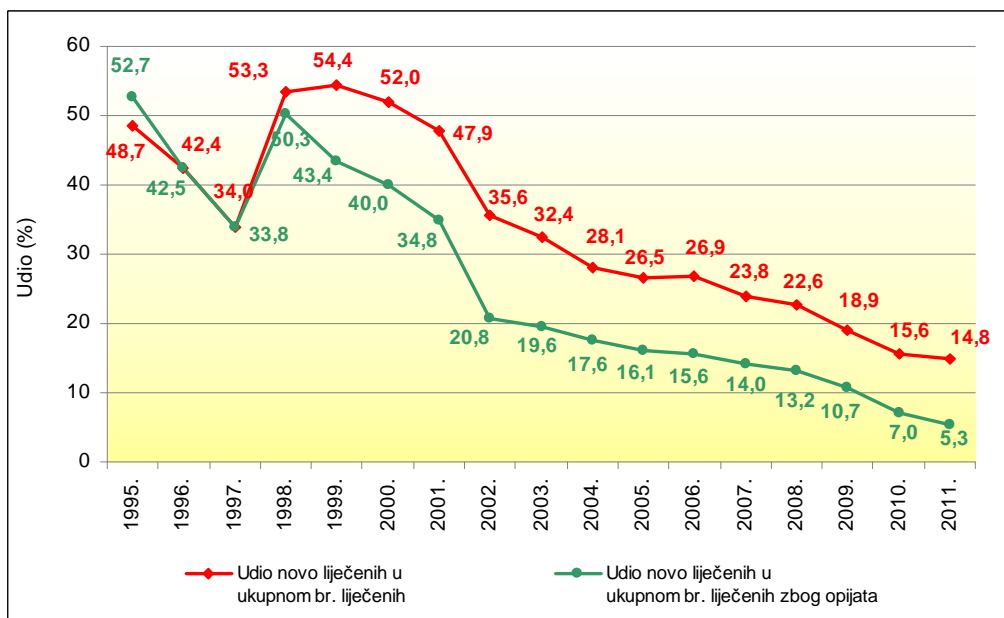
* Stope na 100.000 stanovnika u dobi 15.-64. godine prema Popisu stanovništva 2001.

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, www.hziz.hr

Po prvi put liječenih osoba u 2011. ima 1136, od čega 329 osoba liječene zbog opijatske ovisnosti.



Graf 1. Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe droga, ukupan broj i broj prvi put liječenih osoba, sva sredstva i opijati u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2011. godine



Graf 2. Kretanje udjela novoliječenih osoba u ukupnom broju liječenih zbog zlouporabe droga i udjela novoliječenih zbog opijata u ukupnom broju liječenih zbog opijata u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2010. godine

Kretanje broja i udjela ukupno liječenih i novih liječenih osoba zbog zlouporabe droga u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. g. do 2010. g. neizravno ukazuju na zaustavljen trend porasta konzumiranja droga prvenstveno opijata i marihuane. Broj liječenih osoba samo djelomično odražava veličinu problema u pojedinoj županiji.

I dok s jedne strane možemo biti zadovoljni rezultatima koji su postignuti u organizaciji sustava i liječenju osoba na opijatima s druge strane obzirom na rastući broj osoba na kokainu te značajan broj onih koji konzumiraju amfetamine i druge sintetske droge moramo priznati da je velik broj ovisnika i dalje bez odgovarajuće pomoći. Na broj osoba uključenih u tretman značajno utječu rješenja i praksa u području penalnog sustava o čemu bi posebno trebalo voditi računa kod promjena i primjene zakonskih propisa.

Budući da je razvoj ovisnosti o drogama proces koji se razvija kroz nekoliko faza, od faze eksperimentiranja, povremenog konzumiranja do redovitog konzumiranja i ovisnosti, i s obzirom da je ovisnost kronična recidivirajuća bolest, očekujemo sve veći broj osoba i starenje osoba liječenih zbog zlouporabe droga. Stoga je važno pratiti obrasce uzimanja droga i druge parametre vezane uz faze konzumiranja, vrijeme dolaska na liječenje, način upućivanja i sl.

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U DUBROVAČKO- NERETVANSKOJ ŽUPANIJI U 2011. GODINI

Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini

Od 1998. godine do 31. prosinca 2011. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (u daljnjem tekstu DNŽ) zbog zlouporabe droga ukupno je liječeno 905 osoba, od čega 431 ovisnik o opijatima i 474 ovisnika o ostalim drogama.

Od 2004. do 31. prosinca 2011. u Odjelu za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo (u daljnjem tekstu Odjel) Dubrovačko-neretvanske županije zbog zlouporabe droga zabilježeno je 615 liječenih osoba (366 ovisnika o opijatima i 251 ovisnik o ostalim drogama).

U 2011. godini u Odjelu je zbog zlouporabe droga liječeno ukupno 285 osoba, tablica 3., od čega 252 osobe s područja DNŽ, a 33 s područja drugih županija ili država.

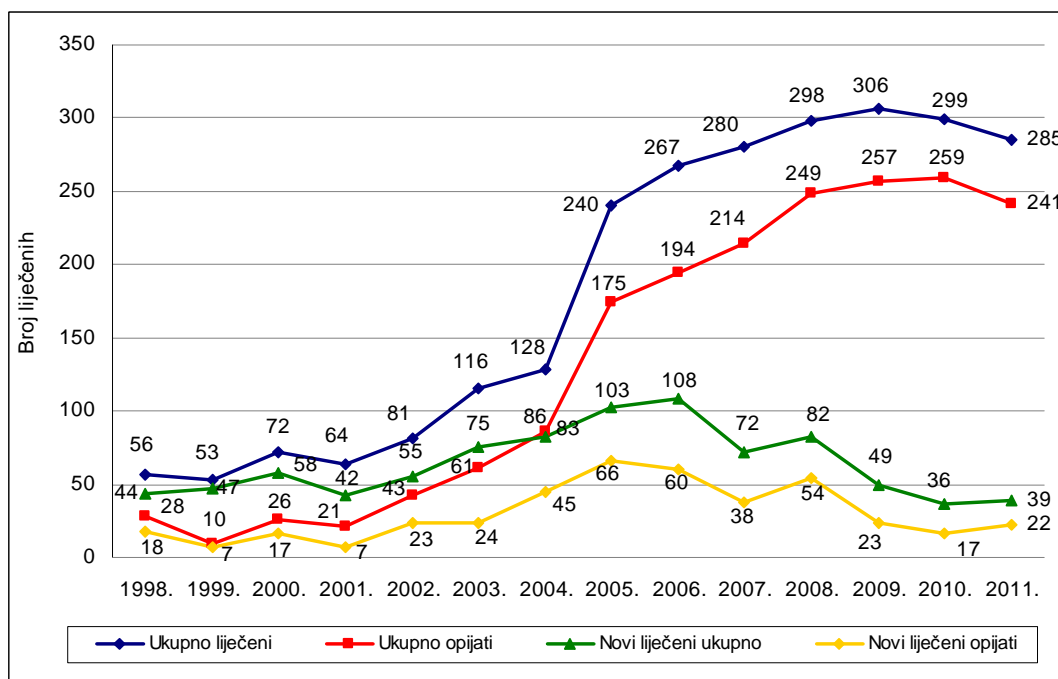
Zbog opijatske ovisnosti liječena je 241 osoba (212 s područja DNŽ i 29 s područja drugih županija ili država). Po prvi put liječeno je 39 osoba, što je 13,6% od ukupnog broja liječenih. Od ukupnog broja novih – prvi put liječenih osoba zbog zlouporabe bilo koje droge, opijatski ovisnici čine 56,4% (22 osobe: 18 iz DNŽ i 4 iz drugih županija ili država).

Od 1998. do kraja 2011. godine broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga povećao se pet puta (s 56 u 1998. na 285 u 2011.) s najvećim povećanjem u 2005. nakon uspostave rada Odjela. Te je godine zbog zlouporabe droga zabilježeno i liječeno 87,5% osoba više nego u 2004. godini. Dok linija broja osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti prati liniju ukupnog broja liječenih osoba, broj novih liječenih osoba i novoliječenih zbog opijatske ovisnosti raste do 2005. zatim stagnira 2006., a od 2007. ima silazni trend, graf 3.

Tablica 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga (ukupno i prvi put liječeni) te broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ u razdoblju od 1998. do 2011. godine

Godina	Ukupno liječene osobe			Prvi put liječene osobe			
	Broj ukupno	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Broj novih ukupno	Udio novih u ukupnom br. (%)	Od toga opijati	Udio novih opijatskih u ukupnom br. novoliječenih (%)
1998.	56	44,3	28	44	78,6	18	40,9
1999.	53	42,0	10	47	88,7	7	14,9
2000.	72	89,7	26	58	80,6	17	29,3
2001.	64	79,7	21	42	65,6	7	16,7
2002.	81	100,9	43	55	67,9	23	41,8
2003.	116	144,5	61	75	64,7	24	32,0
2004.	128	159,4	86	83	64,8	45	54,2
2005.	240	298,9	175	103	42,9	66	64,1
2006.	267	332,6	194	108	40,5	60	55,6
2007.	280	348,8	214	72	25,7	38	52,8
2008.	298	371,2	249	82	27,5	54	65,9
2009.	306	381,2	257	49	16,0	23	46,9
2010.	299	372,4	259	36	12,0	17	47,2
2011.	285	355,0	241	39	13,7	22	56,4

* Stope na 100.000 stanovnika u dobi 15.-64 god. prema Popisu stanovništva 2001.
Izvor podataka: Pomopidou obrazac, 2011.



Graf 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga, ukupno i novoliječenih, u DNŽ u razdoblju od 1998. do 2011.godine

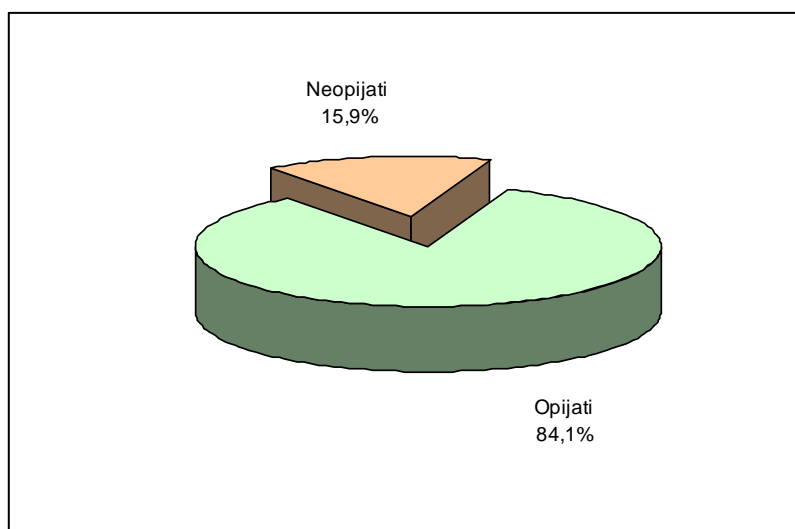
U daljnjem tekstu svi podaci obrađeni su za osobe liječene u Odjelu s prebivalištem u DNŽ.

Od 252 osobe s područja DNŽ liječenih u 2011. godini, njih 154 liječeno je u Dubrovniku, 53 na otoku Korčuli i 45 u Metkoviću i Pločama, tablica 4.

Tablica 4. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2011. godini s prebivalištem u DNŽ prema sredstvu ovisnosti i regiji stanovanja

Sredstvo ovisnosti	DNŽ	Dubrovnik, Konavle, Pelješac	Otok Korčula	Metković, Opuzen, Ploče
Opijati	212	129	41	42
Neopijati	40	25	12	3
Ukupno	252	154	53	45

Glavno sredstvo zlouporabe među liječenim osobama su opijati kod 212 osoba (84,1%), a neopijati kod 40 osoba (15,9%), graf 4.



Graf 4. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti - ukupno

34 osobe (13,5% od ukupnog broja liječenih osoba s područja DNŽ) dolaze na liječenje po prvi put, od čega je 21 osoba iz Dubrovnika, 9 osoba s otoka Korčula i 4 iz neretvanskog područja. Od ukupnog broja novih – prvi put liječenih osoba zbog zlouporabe bilo koje droge, opijatski ovisnici čine 52,9% (18 osoba).

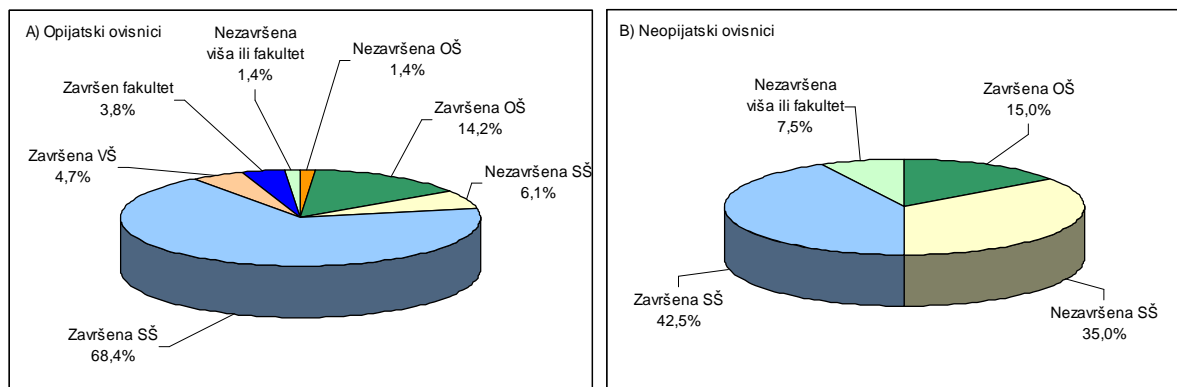
Novoliječeni opijatski ovisnici uglavnom su stariji od 25 godina (27,8% je u dobi 25.-29. g., 22,2% u dobi 30.-34. g. te 16,7% u dobi 35.-39. i 40.-44. g.) Novoliječeni neopijatski ovisnici prosječno su mlađe dobi. U 2011. najveći udio novoliječenih osoba zbog neopijata bio je u dobnoj skupini 15.-19. g (56,3%), tablica 5.

Tablica 5. Broj novo liječenih osoba zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema dobi, vrsti droge i području stanovanja

Dob u godinama	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
0-14	0	1	0	1	0	0	0	0
15-19	0	9	0	6	0	3	0	0
20-24	1	2	1	1	0	1	0	0
25-29	5	2	1	2	3	0	1	0
30-34	4	0	1	0	3	0	0	0
35-39	3	1	1	1	1	0	1	0
40-44	3	1	0	0	0	1	3	0
45 <	2	0	0	0	0	0	2	0
ukupno	18	16	4	11	7	5	7	0

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema obrazovnom i radnom statusu u DNŽ u 2011. godini

Prema stupnju obrazovanja najveći broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini ima završenu srednju školu, i to 68,4% među liječenim opijatskim ovisnicima i 42,5% među ostalim liječenim ovisnicima, graf 5.



Graf 5. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema najvećem stupnju obrazovanja; A) opijatski ovisnici, B) neopijatski ovisnici

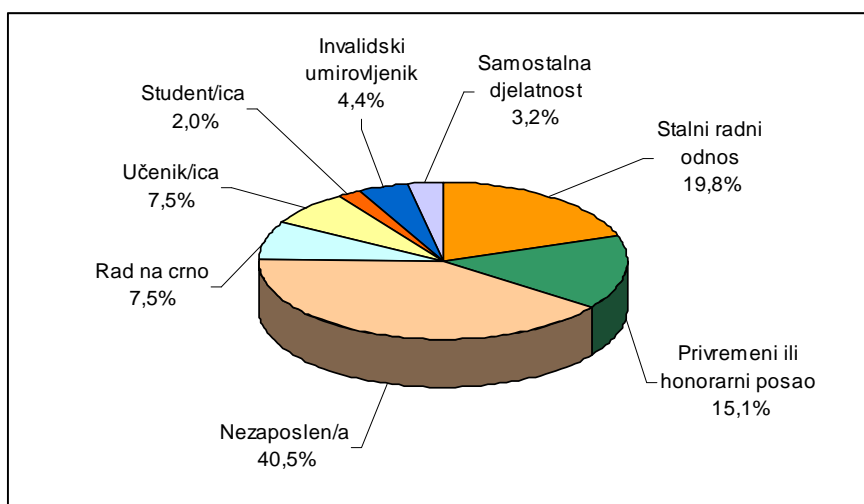
Prema području stanovanja, među osobama liječenim zbog opijatske ovisnosti završenu srednju školu ima 71% osoba na dubrovačkom i korčulanskom području, a 60% na neretvanskom. Nezavršenu srednju ili završenu samo osnovnu školu među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata ima 14% liječenih osoba na dubrovačkom području, 22% na otoku Korčula i 38% u neretvanskom području. Na dubrovačkom području najviše je osoba s višom i visokom školom s udjelom od 12,4%, tablica 6.

Osobe liječene zbog zlouporabe ostalih droga u prosjeku su nižeg obrazovnog statusa, budući da se radi o mlađim osobama koje su još u procesu školovanja. Svi liječeni zbog zlouporabe ostalih droga u neretvanskom području su sa završenom srednjom školom (100%), otoku Korčula (41,7%) te u Dubrovniku (36,0%). Nezavršenu srednju školu i završenu osnovnu školu ima 60,0% liječenih u Dubrovniku, te 41,7% na otoku Korčula, tablica 6.

Tablica 6. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema najvećem stupnju obrazovanja i području stanovanja

Stupanj obrazovanja	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Nezavršena osnovna škola	3 1,4%	0 0,0%	1 0,8%	0 0,0%	2 4,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Završena osnovna škola	30 14,2%	6 15,0%	13 10,1%	4 16,0%	5 12,2%	2 16,7%	12 28,6%	0 0,0%
Nezavršena srednja škola	13 6,1%	14 35,0%	5 3,9%	11 44,0%	4 9,8%	3 25,0%	4 9,5%	0 0,0%
Završena srednja škola	145 68,4%	17 42,5%	91 70,5%	9 36,0%	29 70,7%	5 41,7%	25 59,5%	3 100,0%
Završena viša škola	10 4,7%	0 0,0%	9 7,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%
Nezavršena viša ili fakultet	3 1,4%	3 7,5%	3 2,3%	1 4,0%	0 0,0%	2 16,7%	0 0,0%	0 0,0%
Završen fakultet	8 3,8%	0 0,0%	7 5,4%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Od ukupno 252 liječene osobe, njih 50 (19,8%) ima stalni radni odnos, 38 (15,1%) privremeni ili honorarni posao, a 102 liječene osobe (40,5%) su nezaposlene, graf 6. S jednakim udjelom od 7,5% liječenih su učenici i studenti.



Graf 6. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema radnom statusu – ukupno

Prema radnom statusu, među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata u DNŽ, stalni radni odnos ima 21% osoba (22% na dubrovačkom i korčulanskom i 17% na neretvanskom području), privremeni ili honorarni posao ima 17% (18% na dubrovačkom području, 22% na otoku Korčuli i 7% na neretvanskom), dok je 44,3% nezaposleno (45% u RH) tablica 6. Najveći udio nezaposlenih je među liječenim osobama u Metkoviću i Pločama, 52,4% opijatskih ovisnika.

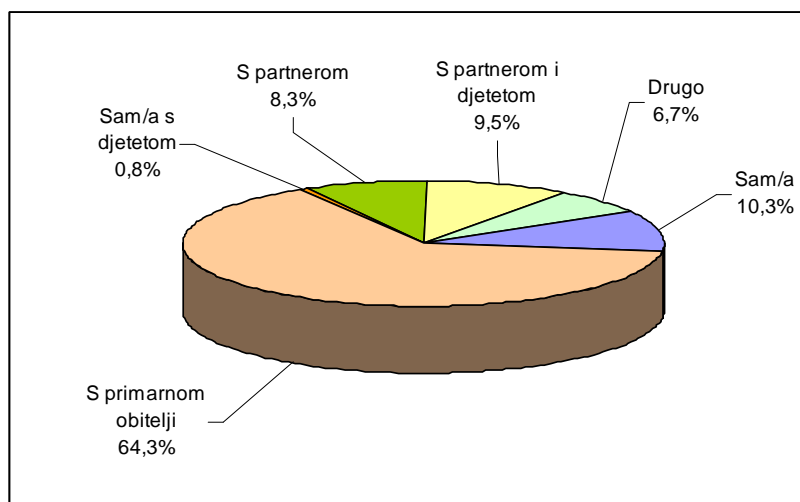
Među osobama liječenim zbog zlouporabe neopijatskih droga najveći udio su učenici (40,0%), slijede nezaposlene osobe (20,0%) te osobe u stalnom radnom odnosu (15,0%), tablica 7.

Tablica 7. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema radnom statusu i području stanovanja

Radni status	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Stalni radni odnos	44 20,8%	6 15,0%	28 21,7%	3 12,0%	9 22,0%	3 25,0%	7 16,7%	0 0,0%
Privremeni ili honorarni posao	35 16,5%	3 7,5%	23 17,8%	2 8,0%	9 22,0%	1 8,3%	3 7,1%	0 0,0%
Nezaposlen/a	94 44,3%	8 20,0%	62 48,1%	6 24,0%	10 24,4%	2 16,7%	22 52,4%	0 0,0%
Rad na crno	18 8,5%	1 2,5%	5 3,9%	1 4,0%	9 22,0%	0 0,0%	4 9,5%	0 0,0%
Učenik/ica	3 1,4%	16 40,0%	1 0,8%	10 40,0%	2 4,9%	5 41,7%	0 0,0%	1 33,3%
Student	1 0,5%	4 10,0%	1 0,8%	2 8,0%	0 0,0%	1 8,3%	0 0,0%	1 33,3%
Invalidski umirovljenik	10 4,7%	1 2,5%	4 3,1%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%	5 11,9%	1 33,3%
Samostalna djelatnost	7 3,3%	1 2,5%	5 3,9%	1 4,0%	1 2,4%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema načinu stanovanja, bračnom i roditeljskom statusu u DNŽ u 2011. godini

Najveći udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini živi s primarnom obitelji, 64,3%, odnosno 61,8% osoba liječenih zbog zlouporabe opijata i 77,5% osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih droga, graf 7 i tablica 8.



Graf 7. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome s kim žive – ukupno

Prema području stanovanja, najveći udio liječenih zbog opijatske ovisnosti koji žive s primarnom obitelji živi na neretvanskom području (64,3%), potom na dubrovačkom (62,8%) i korčulanskom području (56,1%). I osobe liječene zbog zlouporabe ostalih droga također uglavnom žive s primarnom obitelji, tablica 8.

Tablica 8. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome s kim žive i području stanovanja

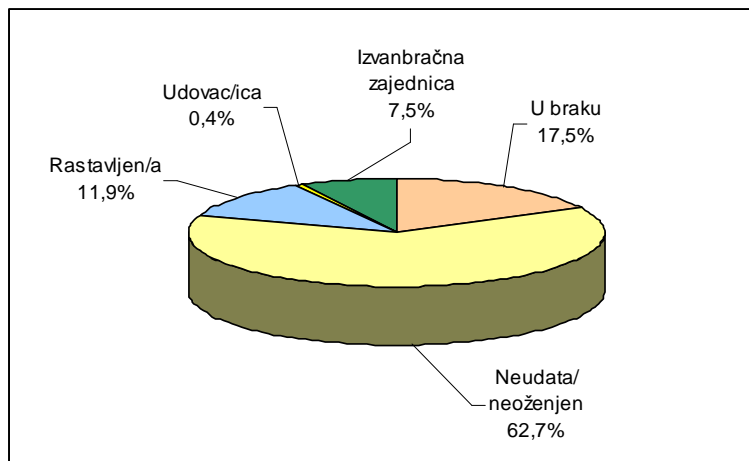
S kim žive?	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Sam/a	25 11,8%	1 2,5%	12 9,3%	0 0,0%	4 9,8%	1 8,3%	9 21,4%	0 0,0%
S primarnom obitelji	131 61,8%	31 77,5%	81 62,8%	18 72,0%	23 56,1%	11 91,7%	27 64,3%	2 66,7%
Sam/a s djetetom	1 0,5%	1 2,5%	0 0,0%	1 4,0%	1 2,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
S partnerom	20 9,4%	1 2,5%	12 9,3%	1 4,0%	6 14,6%	0 0,0%	2 4,8%	0 0,0%
S partnerom i djetetom	23 10,8%	1 2,5%	15 11,6%	1 4,0%	5 12,2%	0 0,0%	3 7,1%	0 0,0%
Drugo	12 5,7%	5 12,5%	9 7,0%	4 16,0%	2 4,9%	0 0,0%	1 2,4%	1 33,3%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Samo 10,3% liječenih osoba žive sami, 11,8% osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima, a 2,5% osoba liječenih zbog konzumiranja ostalih droga. Prema regiji stanovanja, najviše je liječenih opijatskih ovisnika koji žive sami u neretvanskom području (21,4%), tablica 8.

S partnerom i djetetom živi 10,8% liječenih osoba zbog opijatske ovisnosti. U odnosu na ostala područja u Županiji, na otoku Korčuli najveći je udio liječenih opijatskih ovisnika koji žive s partnerom i djetetom, 12,2% (11,6% na dubrovačkom području, 7,1% neretvanskom području), tablica 8. Možemo reći da osobe koje su na liječenju zbog zlouporabe droga imaju značajnu pomoć i podršku svojih obitelji, koje brinu o njima u

razdoblju odvikavanja. Ni jedna osoba liječena zbog zlouporabe droga u 2011. godini u Dubrovačko-neretvanskoj županiji nije bila u statusu beskućnika.

Prema bračnom statusu osobe koje se liječe zbog zlouporabe droga u 2011. godini, većinom su neoženjeni/neudane (62,7%). U braku je 17,5% liječenih osoba, rastavljeno 11,9%, a 7,5% u izvanbračnoj zajednici, graf 8.



Graf 8. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema bračnom statusu – ukupno

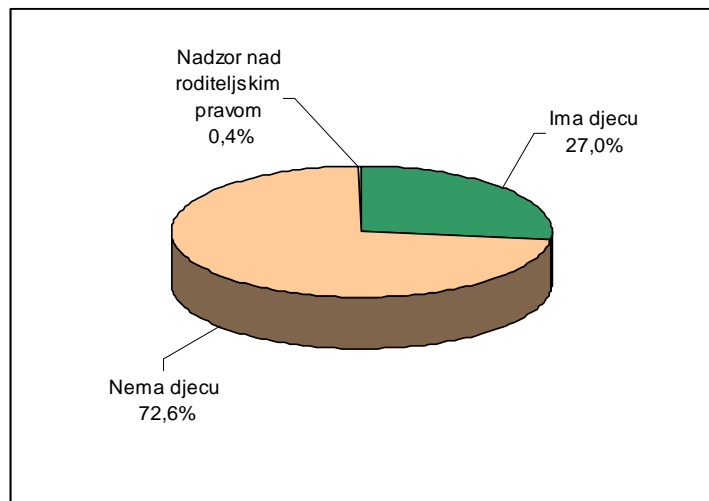
Osobe koje se liječe zbog zlouporabe opijata uglavnom su neudane/neoženjene osobe (125 ili 59,0%); prema regiji stanovanja: 55,0% na dubrovačkom području, 61,0% na korčulanskom te 69,0% na neretvanskom, tablica 9. U bračnoj ili izvanbračnoj zajednici živi 59 osoba ili 27,8% liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ u 2011. godini, od čega je najveći udio liječenih osoba u bračnoj i izvanbračnoj zajednici u Dubrovniku (31,8%), zatim na Korčuli (29,3%) te u neretvanskom području (14,3%).

Osobe na liječenju zbog zlouporabe neopijatskih droga, također su uglavnom neudane/neoženjene osobe 82,5% na županijskoj razini, tablica 9.

Tablica 9. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema bračnom stanju i području stanovanja

Bračni status	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
U braku	41 19,3%	3 7,5%	32 24,8%	3 12,0%	4 9,8%	0 0,0%	5 11,9%	0 0,0%
Neudata/neoženjen	125 59,0%	33 82,5%	71 55,0%	20 80,0%	25 61,0%	11 91,7%	29 69,0%	2 66,7%
Rastavljen/a	27 12,7%	3 7,5%	16 12,4%	1 4,0%	4 9,8%	1 8,3%	7 16,7%	1 33,3%
Udovac/ica	1 0,5%	0 0,0%	1 0,8%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Izvanbračna zajednica	18 8,5%	1 2,5%	9 7,0%	1 4,0%	8 19,5%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Prema roditeljskom statusu, osobe liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini uglavnom nemaju djecu (72,6%, odnosno 70,3% opijatskih, 85,0% neopijatskih), graf 9. Budući da su u prosjeku starije dobi, liječene osobe koje imaju djecu uglavnom su osobe liječene zbog zlouporabe opijata (29,2% osoba na opijatima i 15,0% osoba na neopijatima), graf 9 i tablica 10.



Graf 9. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema roditeljskom statusu – ukupno

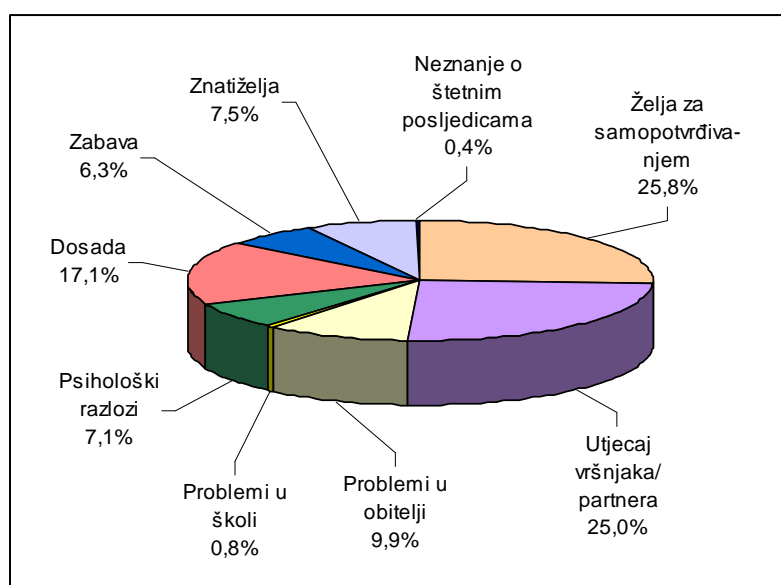
Tablica 10. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema roditeljskom statusu i području stanovanja

Roditeljski status	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Ima djecu	62 29,2%	6 15,0%	34 26,4%	3 12,0%	14 34,1%	2 16,7%	14 33,3%	1 33,3%
Nema djecu	149 70,3%	34 85,0%	95 73,6%	22 88,0%	27 65,9%	10 83,3%	27 64,3%	2 66,7%
Nadzor nad roditeljskim pravom	1 0,5%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

68 osoba liječenih zbog zlouporabe droga ima djecu, od čega 62 osobe na opijatima i 6 osoba na neopijatima. Kad se uzme u obzir i udio rastavljenih brakova u ovoj populaciji, neophodno je značajno unaprijediti suradnju između institucija u zajednici, te posebnu pažnju posvetiti razvoju i pružanju odgovarajućih oblika pomoći ovoj djeci.

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema povodu uzimanja, prvom sredstvu ovisnosti i vremenu dolaska na liječenje u DNŽ u 2011. godini

Želja za samopotvrđivanjem (25,8%) i utjecaj vršnjaka/partnera (25,0%) navode se kao najčešći povodi uzimanja svih vrsta sredstava ovisnosti kod osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini (u 2010. to su bili utjecaj vršnjaka/partnera 29,0% i želja za samopotvrđivanjem 23,7%). Slijedi dosada (17,1%), problemi u obitelji (9,9%), znatiželja (7,5%), psihološki razlozi 7,1% te zabava (6,3%), graf 10.



Graf 10. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja droge – ukupno

Utjecaj vršnjaka/partnera te želja za samopotvrđivanjem su najčešći povodi uzimanja sredstava ovisnosti kod osoba liječenih zbog zlouporabe opijata s podjednakim udjelima od 27,8%, (u 2010. g. 29,0% odnosno 24,3%), slijedi dosada (15,6%), problemi u obitelji (8,5%) te psihološki razlozi 7,5% i znatiželja 7,1%, tablica 11.

Na području Dubrovnika, Konavala i Pelješca vodeći povodi uzimanja opijata su: želja za samopotvrđivanjem (36,4%), utjecaj vršnjaka i partnera (26,4%), dosada (17,1%), problemi u obitelji (9,3%), psihološki razlozi (7,0%). Na otoku Korčula najčešći povodi uzimanja opijata su: utjecaj vršnjaka i partnera i znatiželja u podjednakim udjelima od 26,8%, slijedi dosada (14,6%) te želja za samopotvrđivanjem, psihološki razlozi i zabava s jednakim udjelima od 9,8%. U neretvanskom području to su utjecaj vršnjaka i partnera (33,3%), želja za samopotvrđivanjem (19,0%), dosada i problemi u obitelji u jednakim udjelima od 11,9%, tablica 11.

Dosada je bila najčešći povod uzimanja sredstava ovisnosti kod osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih droga (25,0%) (u 2010 g. utjecaj vršnjaka ili partnera 27,5%). Prema području stanovanja osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga, prisutne su razlike u vodećim povodima uzimanja sredstava ovisnosti. Najčešći povodi uzimanja neopijatskih droga na dubrovačkom području su: dosada (32,0%), želja za samopotvrđivanjem te problemi u obitelji s jednakom udjelima od 20,0%. Vodeći povodi na Korčuli su zabava, psihološki razlozi, dosada i znatiželja, a u neretvanskom području utjecaj vršnjaka ili partnera, problemi u obitelji i zabava, tablica 11.

Tablica 11. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i području stanovanja – ukupno liječeni

Povod uzimanja sredstava ovisnosti	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Želja za samopotvrđivanjem	59 27,8%	6 15,0%	47 36,4%	5 20,0%	4 9,8%	0 0,0%	8 19,0%	1 33,3%
Utjecaj vršnjaka/partnera	59 27,8%	4 10,0%	34 26,4%	3 12,0%	11 26,8%	1 8,3%	14 33,3%	0 0,0%
Problemi u obitelji	18 8,5%	7 17,5%	12 9,3%	5 20,0%	1 2,4%	1 8,3%	5 11,9%	1 33,3%
Problemi u školi	1 0,5%	1 2,5%	1 0,8%	1 4,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Psihološki razlozi	16 7,5%	2 5,0%	9 7,0%	0 0,0%	4 9,8%	2 16,7%	3 7,1%	0 0,0%
Dosada	33 15,6%	10 25,0%	22 17,1%	8 32,0%	6 14,6%	2 16,7%	5 11,9%	0 0,0%
Zabava	10 4,7%	6 15,0%	3 2,3%	1 4,0%	4 9,8%	4 33,3%	3 7,1%	1 33,3%
Znatiželja	15 7,1%	4 10,0%	0 0,0%	2 8,0%	11 26,8%	2 16,7%	4 9,5%	0 0,0%
Neznanje o štetnim posljedicama	1 0,5%	0 0,0%	1 0,8%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Najčešći povodi zlouporabe opijata kod novo liječenih osoba su želja za samopotvrđivanjem i problemi u obitelji, a kod novo liječenih zbog neopijata dosada i zabava, tablica 12.

Tablica 12. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i području stanovanja

Povod uzimanja sredstava ovisnosti	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Želja za samopotvrđivanjem	4	2	1	2	2	0	1	0
Utjecaj vršnjaka/partnera	3	2	0	2	1	0	2	0
Problemi u obitelji	4	2	2	2	0	0	2	0
Problemi u školi	0	1	0	1	0	0	0	0
Psihološki razlozi	1	1	0	0	1	1	0	0
Dosada	3	3	1	3	2	0	0	0
Zabava	1	3	0	1	1	2	1	0
Znatiželja	2	2	0	0	0	2	1	0
Sveukupno	18	16	4	11	7	5	7	0

Kod novo liječenih osoba u dobi do 25. godine najčešći povodi zlouporabe droga su želja za samopotvrđivanjem, dosada, zabava i znatiželja, a kod starijih osoba utjecaj vršnjaka/partnera, problemi u obitelji, želja za samopotvrđivanjem i dosada, tablica 13.

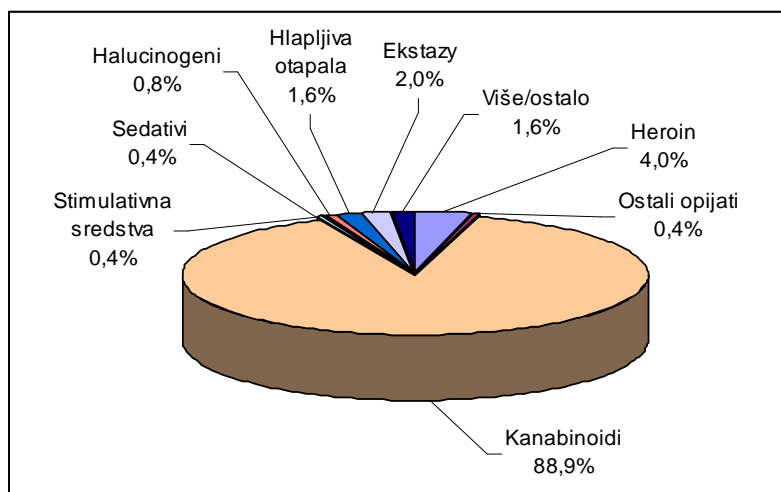
Tablica 13. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i dobnim skupinama

Povod uzimanja sredstva ovisnosti	Dobne skupine (godine)							Ukupno
	0-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40 i više	
Želja za samopotvrđivanjem	0	2	1	1	1	0	1	6
Utjecaj vršnjaka/partnera	0	0	0	3	0	1	1	5
Problemi u obitelji	0	1	0	1	0	2	2	6
Problemi u školi	0	1	0	0	0	0	0	1
Psihološki razlozi	0	0	0	0	0	1	1	2
Dosada	0	2	1	1	2	0	0	6
Zabava	1	2	0	0	0	0	1	4
Znatiželja	0	1	1	1	1	0	0	4
Neznanje o štetnim posljedicama	0	0	0	0	0	0	0	0

Ove tablice i grafovi ukazuju na donekle različite obrasce početka konzumiranja droga, što bi trebalo uzeti u obzir prilikom planiranja i provođenja preventivnih programa.

Potrebno je također posebno naglasiti i važnost trajnog praćenja i procjene učinka primijenjenih programa, kako bi se isti mijenjali u skladu sa znanstvenim spoznajama te obrascima i trendovima u populaciji. Unatoč brojnim nastojanjima zadnja dva desetljeća školski preventivni programi nažalost nisu odmakli dalje od razine različitog broja aktivnosti u raznim školama, u pravilu neujednačeno, a posebno u srednjim školama - sporadično i prigodno. Nisu dovoljno osmišljeni, povezani u cjelinu, nisu razvojni i kontinuirani, a evaluacija se provodi rijetko ili se uopće ne provodi. Unatoč velikom trudu i nastojanjima školskih koordinatora i školskog osoblja te velikom broju provedenih aktivnosti u pojedinim školama, teško je očekivati veće rezultate sve dok se za školske preventivne programe ne osiguraju stvarni preduvjeti za njihovo provođenje, što podrazumijeva satnicu, sadržaj prethodno dokazane učinkovitosti, educiranog i motiviranog stručnog voditelja te praćenje u skladu sa znanstvenim spoznajama.

Kao prvo sredstvo ovisnosti najčešće se proba marihuana (kanabinoidi), 88,9%, a zatim heroin (4,0%), graf 11.



Graf 11 Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema prvom probanom sredstvu – ukupno

Prosječna dob kušanja prve droge za osobe liječene zbog zlouporabe opijata u DNŽ je 16,4 godine. Prvo uzimanje glavnog sredstva (opijata) je u dobi od 20 godina, a prvo intravenozno uzimanje u dobi od 22 godine (dvije godine nakon prvog uzimanja glavnog sredstva) kao u 2010. g. Prvi put na liječenje dolaze u dobi od 29 godina (u 2010. u dobi od 28 g.), tablica 14. Prosječna starost liječenih osoba na opijatima je 33,8 godina (32,9 u 2010.). Od prvog uzimanja droge do dolaska na liječenje prošlo je 12,8 godina (u RH 10,2 godine).

Novo liječene osobe na opijatima prvu drogu probaju u dobi od 16,3 g. (16,9 g. u 2010.). Prvo uzimanje glavnog sredstva događa se u dobi od 21 g. (22,1 g. u 2010.), prvo iv. uzimanje u dobi od 22 g. (24 g. u 2010.). Na liječenje dolaze u dobi od 33 g. (27 g. u 2010.) pa je ukupno uzimanje glavnog sredstva prije dolaska na liječenje 12 godina (5 godina u 2010.), tablica 15. Ovaj podatak proizlazi iz činjenice da se u 2011. godini na liječenje javilo 13 osoba koje su u dobnoj skupini od 35.-54. godine koje povećavaju dobni prosjek.

Tablica 14. Prosječna dob prvog uzimanja droge uopće, prvog uzimanja glavnog sredstva, prvog iv. uzimanja, prvog javljanja na liječenje i prosječna starost za osobe liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ i RH u 2011. godini (dob je izražena u godinama)

Prosječna dob za	DNŽ svi liječeni opijati	DNŽ novo liječeni opijati	RH opijati	DNŽ svi neopijati	DNŽ novi neopijati	RH kanabinoide
prvo uzimanje uopće	16,4	16,3	16,0	16,2	16,2	16,3
prvo uzimanje glavnog sredstva	20,4	21,2	20,1	16,9	16,7	16,3
prvo iv. uzimanje	22,1	22,3	21,2	-	-	-
prvo javljanje na liječenje	29,2	33,1	26,2	22,1	21,8	20,7
prosječna starost	33,8	34,3	32,2	23,8	23,6	-

Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u DNŽ počinju s uzimanjem prvog sredstva u dobi od 16,2 godine (16,9 g. u 2010.), tablica 14. Prvo uzimanje glavnog sredstva kod osoba liječenih zbog neopijata je 16,9 godina (17,4 g. u 2010.). Prvi put dolaze na tretman u dobi od 22 godine (20 g. u 2010.), a prosječne su starosti 23,8 godina (23,5 g. u 2010.). Od prvog uzimanja droge uopće do dolaska na liječenje prošlo je 5,9 godina.

Tablica 15. Prosječna dob prvog uzimanja droge uopće, prvog uzimanja glavnog sredstva i prvog javljanja na liječenje za osobe prvi put liječene zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema području stanovanja

Prosječna dob za (u godinama)	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
prvo uzimanje uopće	16,3	16,2	16,0	15,2	16,7	17,2	16,1	-
prvo uzimanje glavnog sredstva	21,2	16,7	19,3	16,1	21,0	17,2	23,3	-
prvo javljanje na liječenje	33,1	21,8	29,8	21,2	30,1	22,4	39,3	-

Iz tablice 15. vidljivo je da je vrijeme koje protekne od prvog kušanja bilo koje droge do dolaska na liječenje novo liječenih osoba i dalje vrlo dugo, 16,8 za opijate i 5,6

za neopijate. Važno je napomenuti da se ovisnici u Pločama kasno javljaju na liječenje i to u dobi od 35-54 godine.

Kako je većina osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u sustav liječenja uvedena posredstvom policije i odvjetništva, i kako je za većinu liječenih osoba prvo sredstvo i dalje marihuana, iz ovih je podataka vidljivo koliko je velika uloga policije u hvatanju osoba u posjedovanju droga, odvjetništva u donošenju mjera da se uhvaćene osobe upute na liječenje ili ne (što je čest slučaj) i zakonske regulative koja će osigurati da što veći broj osoba dođe na tretman u što ranijoj fazi kako bi se spriječilo njihovo kretanje prema težim oblicima zlouporabe droga. Iako je za liječenje ključna motivacija i odluka osoba koje konzumiraju droge, ipak možemo zaključiti da su osobe liječene zbog zlouporabe opijata 12 do 15 godina konzumirale droge jer ih u međuvremenu ni obitelj, ni škola, ni liječnici obiteljske medicine, nisu otkrili ili nisu uspjeli pridobiti za liječenje, a imali su tu sreću ili nesreću da ih ni policija nije uhvatila u posjedovanju droge ili im Državno odvjetništvo nije odredilo obveznu mjeru odlaska na liječenje.

U DNŽ u 2011. godini prosječna dob prvog uzimanja glavnog sredstva smanjena je za novoliječene osobe zbog zlouporabe opijata na dubrovačkom području u odnosu na 2009., a povećana u neretvanskom, tablica 16. Kod novoliječenih zbog zlouporabe neopijata također je smanjena prosječna dob prvog uzimanja glavnog sredstva na dubrovačkom području. U neretvanskom području nije bilo novoliječenih zbog neopijata u 2011.

Tablica 16. Prosječna dob prvog uzimanja glavnog sredstva za **osobe prvi put liječene** u DNŽ za razdoblje 2009.-2011. godine prema području stanovanja (dob je izražena u godinama)

Godina	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
2009.	21,3	20,6	22,4	18,1	20,6	16,7	21,0	27,0
2010.	19,9	17,2	23,7	15,8	15,0	18,7	21,0	17,0
2011.	21,2	16,7	19,3	16,1	21,0	17,2	23,3	-

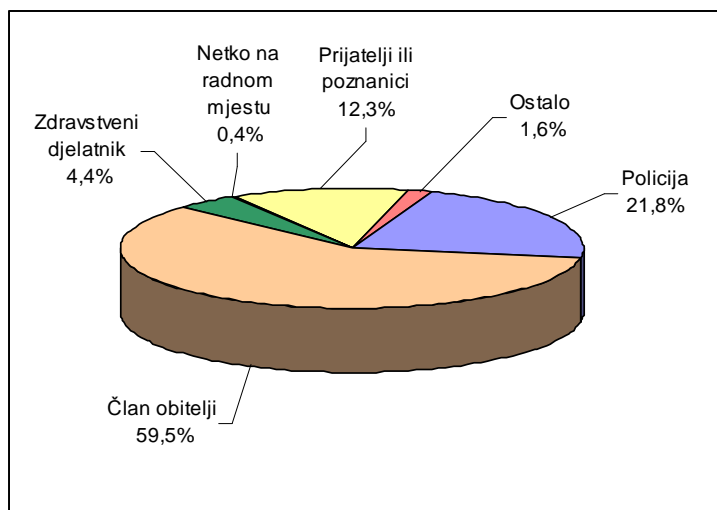
Prosječna dob prvog javljanja na liječenje kod novoliječenih osoba zbog zlouporabe opijata pala je u neretvanskom području u 2011. u odnosu na 2009. dok na dubrovačkom i korčulanskom području nema značajne promjene u dobi, tablica 17. U istom promatranom razdoblju porasla je prosječna dob prvog javljanja na liječenje novoliječenih osoba zbog zlouporabe neopijata u cijeloj županiji.

Tablica 17. Prosječna dob prvog javljanja na liječenje za **osobe prvi put liječene** u DNŽ za razdoblje 2009.-2011. godine (dob je izražena u godinama)

Godina	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
2009.	33,1	21,8	29,8	21,2	30,2	22,4	39,3	-
2010.	29,7	22,4	31,5	20,4	21,0	24,7	33,0	22,0
2011.	31,3	34,0	30,8	23,4	29,5	32,5	33,5	46,0

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i tko je osobu uputio na liječenje u DNŽ u 2011. godini

Analizirajući zlouporabu svih droga, u DNŽ u 2011. godini za ovisnost su prvi saznali članovi obitelji 59,5% liječenih ovisnika, zatim policija 21,8% te prijatelji ili poznanici (12,3%), graf 12.



Graf 12. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome tko je prvi saznao za ovisnost – ukupno sve droge

Članovi obitelji su prvi saznali za ovisnost osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u Dubrovniku s udjelom od 69,8%, zatim policija (14,7%). Na otoku Korčula članovi obitelji su prvi saznali za ovisnost kod 53,7% liječenih opijatskih ovisnika, slijedi netko drugi odnosno prijatelji (24,4%) te policija 7,3%. U neretvanskom području za ovisnost o opijatima prvo su saznali članovi obitelji, 54,8%, zatim policija, 38,1%, tablica 18. Za zlouporabu neopijatskih droga policija je prva saznala u Dubrovniku (56,0%), prijatelji na Korčuli (50,0%), a član obitelji u Metkoviću i Pločama (66,7%), tablica 18.

Roditelji u raznim sredinama u različitom vremenskom razdoblju saznaju za konzumiranje opijata među djecom. O zlouporabi opijata kod svoje djece u Dubrovniku je 14,7% roditelja saznalo unutar prve godine, na Korčuli 24,4%, a u Metkoviću i Pločama 31,0%. U Dubrovniku najveći udio roditelja sazna za ovisnost djeteta nakon 2-3 godine konzumiranja (39,5%), na Korčuli nakon 4 i više godina (31,7%) a u neretvanskom području unutar prve godine (31,0%), tablica 19. 5,7 % roditelja osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ još uvijek ne zna da se njegovo dijete liječi zbog ovisnosti o drogama.

Za konzumiranje neopijata unutar prve godine sazna 62,5% roditelja, Dubrovnik 68,0%, Korčula 66,7%. Zbog malog broja osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u pojedinim mjestima teško je raditi usporedbe i donositi zaključke o razlikama među gradovima i mjestima.

Tablica 18. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i području stanovanja

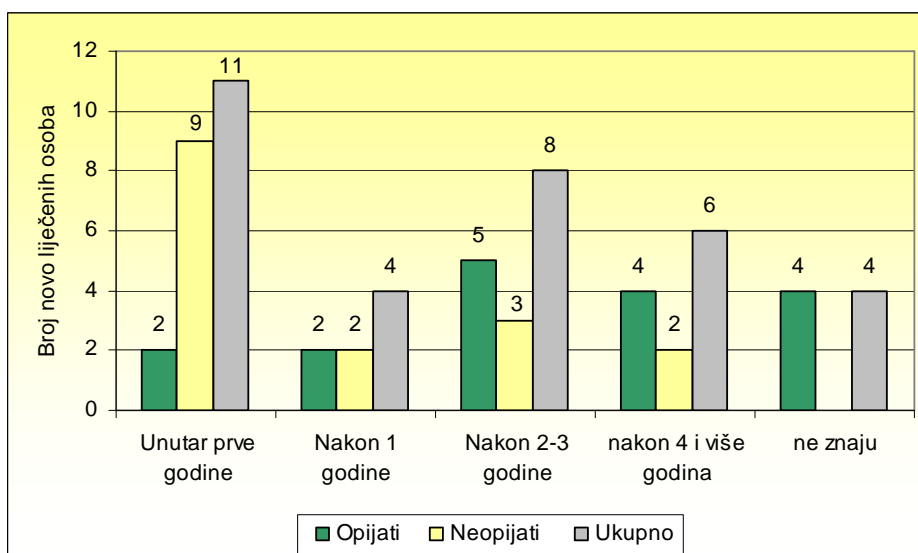
Tko je prvi saznao za ovisnost	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Policija	38 17,9%	17 42,5%	19 14,7%	14 56,0%	3 7,3%	2 16,7%	16 38,1%	1 33,3%
Član obitelji	135 63,7%	15 37,5%	90 69,8%	9 36,0%	22 53,7%	4 33,3%	23 54,8%	2 66,7%
Zdravstveni djelatnik	11 5,2%	0 0,0%	7 5,4%	0 0,0%	2 4,9%	0 0,0%	2 4,8%	0 0,0%
Netko od osoblja u školi	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Netko na radnom mjestu	1 0,5%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 2,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Prijatelji/poznanici	23 10,8%	8 20,0%	12 9,3%	2 8,0%	10 24,4%	6 50,0%	1 2,4%	0 0,0%
Ostalo	4 1,9%	0 0,0%	1 0,8%	0 0,0%	3 7,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

Tablica 19. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema vremenu kad su roditelji saznali za ovisnost i području stanovanja

Kad su roditelji saznali	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Unutar 1 godine	42 19,8%	25 62,5%	19 14,7%	17 68,0%	10 24,4%	8 66,7%	13 31,0%	0 0,0%
Nakon 1 godine	30 14,2%	5 12,5%	20 15,5%	2 8,0%	5 12,2%	1 8,3%	5 11,9%	2 66,7%
Nakon 2-3 godine	74 34,9%	6 15,0%	51 39,5%	5 20,0%	12 29,3%	1 8,3%	11 26,2%	0 0,0%
Nakon 4 i više god.	50 23,6%	3 7,5%	29 22,5%	1 4,0%	13 31,7%	1 8,3%	8 19,0%	1 33,3%
Ne znaju	12 5,7%	1 2,5%	8 6,2%	0 0,0%	1 2,4%	1 8,3%	3 7,1%	0 0,0%
Drugo/nepoznato	4 1,9%	0 0,0%	2 1,6%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 4,8%	0 0,0%
Sveukupno	212 100%	40 100%	129 100%	25 100%	41 100%	12 100%	42 100%	3 100%

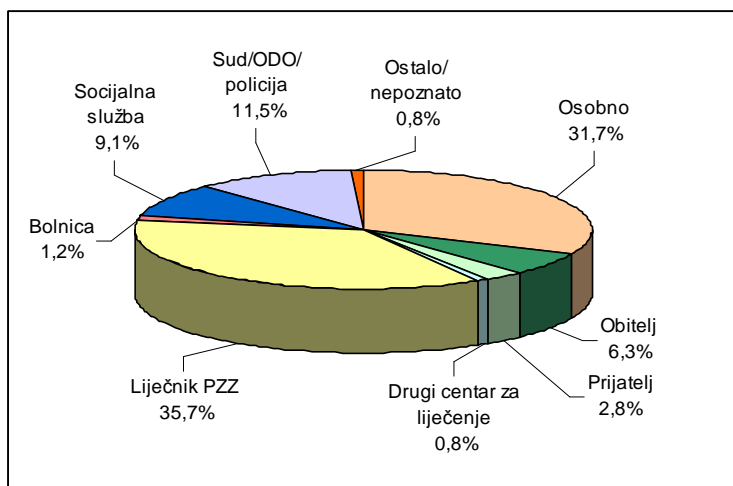
Novoliječene osobe zbog zlouporabe opijata najčešće navode da su im roditelji saznali za ovisnost nakon 2-3 godine (5 osoba) te nakon 4 godine i više (4 osobe). Čak 22,0% roditelja ne zna da su njihova djeca ovisna o heroinu.

Najveći broj novoliječenih osoba zbog neopijata, njih 9, navodi da su roditelji za njihovu zlouporabu droga saznali unutar prve godine, graf 13.



Graf 13. Broj osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti i vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost

Osobe liječene zbog zlouporabe bilo koje droge većinom su upućene od liječnika primarne zdravstvene zaštite (PZZ-a) (35,7%) ili su se osobno javile na tretman (31,7%), graf 14.



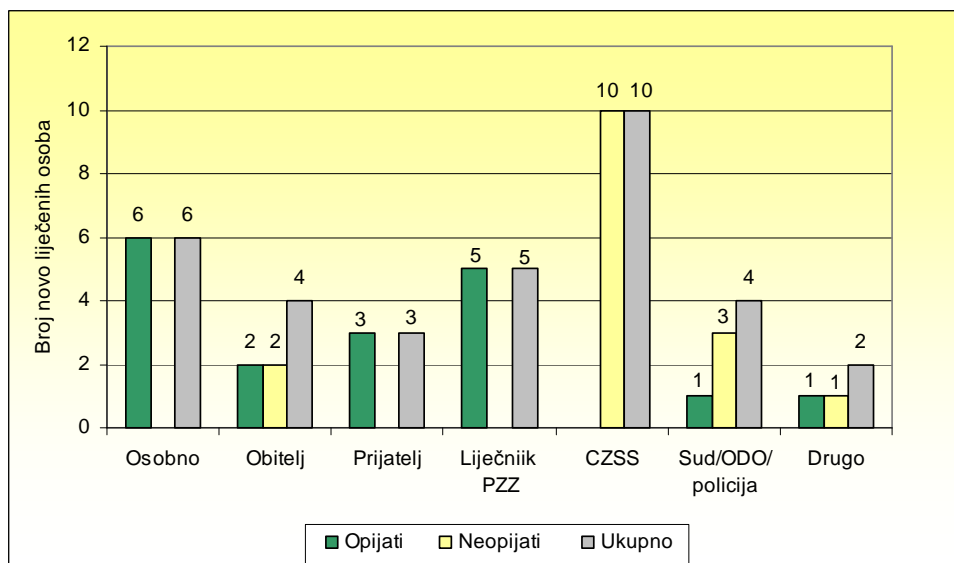
Graf 14. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu upućivanja na liječenje – ukupno sve droge

Prema vrsti droge, osobe liječene zbog zlouporabe opijata, na liječenje najčešće dolaze putem upućivanja liječnika PZZ-a (42,5%), ili samoinicijativno (36,3%), tablica 20. U RH najčešće dolaze samoinicijativno (66,8%), a tek 12,0% upute liječnici PZZ-a. U usporedbi s ostalim dijelovima Županije, na otoku Korčula osobe liječene zbog zlouporabe opijata na liječenje najčešće dolaze osobno (41,5%) dok ih u Dubrovniku i neretvanskom području najčešće upućuju liječnici obiteljske medicine (48,1% u Dubrovniku, 35,7% u Metkoviću i Pločama). Socijalne službe te sud/ODO/policija najčešće su na liječenje uputili osobe zbog zlouporabe neopijata.

Tablica 20. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu upućivanja na liječenje i području stanovanja

Tko je osobu uputio na liječenje	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Peljašac		Otok Korčula		Metković, Opuzen, Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Osobno	77	3	46	2	17	1	14	0
Obitelj	11	5	3	4	4	1	4	0
Prijatelj	7	0	3	0	2	0	2	0
Druga služba	2	0	0	0	2	0	0	0
Liječnik PZZ	90	0	62	0	13	0	15	0
Bolnica	3	0	1	0	2	0	0	0
Socijalna služba	4	19	1	11	1	7	2	1
Sud/ODO/policija	17	12	13	7	0	3	4	2
Ostalo/nepoznato	1	1	0	1	0	0	1	0
Sveukupno	212	40	129	25	41	12	42	3

Novo liječene osobe zbog zlouporabe opijata, na liječenje najčešće dolaze samoinicijativno (6 osoba), liječnici PZZ-a uputili su pet opijatskih ovisnika, a pod utjecajem prijatelja došle su tri osobe, graf 15. Zbog zlouporabe neopijata najčešće su na liječenje uputili Centar za socijalnu skrb (CZSS) (10 osoba) i sud/ODO/policija (10 osoba), graf 15.



Graf 15. Struktura osoba prvi put liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema sredstvu ovisnosti i načinu upućivanja na liječenje

Činjenica da mali broj osoba dolazi na liječenje na nagovor obitelji poražavajuća je jer govori o nefunktionalnosti roditelja u njihovoj ulozi da prepoznaju problem te svoju djecu zaštite ili im pomognu u suočavanju s rizičnim ponašanjem konzumiranja droga još u ranoj eksperimentalnoj fazi. Zato naglašavamo ulogu policije, Državnog odvjetništva i škole u otkrivanju i upućivanju u tretman osoba koje zlouporabljuju droge, ali i ulogu Obiteljskog centra i drugih institucija koje bi svojim programima trebale pomoći obiteljima da budu uspješnije u prepoznavanju i ranoj intervenciji u situacijama kad

njihova djeca započnu s konzumiranjem droga. Potrebno je ponovno dodatno educirati i motivirati školsku upravu, stručne djelatnike i nastavnike srednjih škola te ih osposobiti i potaknuti na uspješnije provođenje školskih preventivnih programa. Budući da je marihuana prva droga kod 88,9% osoba koje se nalaze na liječenju zbog zlouporabe droga i da se radi uglavnom o mlađim osobama, od velike je važnosti da se što veći broj konzumenata u što ranijoj dobi uključi u tretman i savjetovanje u Odjel, kako bi se spriječio daljnji put prema drugim drogama i razvoju ovisnosti.

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema načinu liječenja u DNŽ u 2011. godini

Vodeći načini liječenja opijatskih ovisnika u 2011. g. u DNŽ je održavanje metadonom s udjelom od 47,0% (RH 42,6%) te održavanje buprenorfinom 42,0% (RH 39,1%), tablica 21. U Dubrovniku je najčešći način liječenja opijatskih ovisnika održavanje metadonom s udjelom od 51,9%, a zatim održavanje buprenorfinom (36,4%). Na Korčuli je najčešći način liječenja održavanje metadonom s udjelom od 56,1%, a u Metkoviću održavanje buprenorfinom (73,8%).

Sa svim medikamentozno liječenim osobama provodi se savjetodavni rad te ostali oblici pomoći (psihosocijalna intervencija, uključivanje obitelji itd.) prema programu za svaku osobu. Osobe liječene zbog neopijatske ovisnosti liječene su putem psihosocijalne terapije (100,0%).

Tablica 21. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema načinu liječenja - ukupno

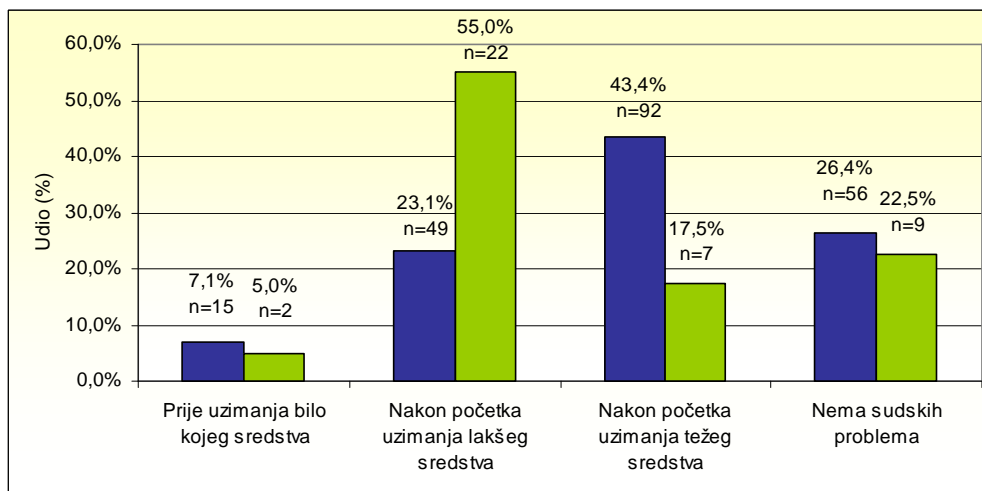
Način liječenja	DNŽ			
	opijati		neopijati	
	broj	%	broj	%
Terapija metadonom	99	47,0	0	0
Terapija buprenorfinom	91	42,0	0	0
Detoksikacija bez metadona	3	1,0	0	0
Psihosocijalna terapija	19	9,0	40	100
Ukupno	212	100	40	100

Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema počinjenju kaznenih djela u DNŽ u 2011. godini

Čak 73,6% osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ u 2011. godini imalo je kazneno djelo: 7,1% prije uzimanja bilo kojeg sredstva i 66,5% nakon početka konzumiranja droga, graf 16. Među neopijatskim ovisnicima liječenim zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini njih 77,5% imalo je kazneno djelo: 5,0% prije uzimanja bilo kojeg sredstva i 72,5% nakon početka konzumiranja droga. Kazneno djelo nije počinilo 26,4% opijatskih te 22,5% neopijatskih osoba.

Premda se o uzrocima i značajnosti razlika ne može zaključivati temeljem ovih podataka, pogotovo što je broj osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga malen, a na podatke utječu između ostalog i starost ovisnika i način upućivanja na

liječenje, ukupno 7,1% opijatskih i 5,0% ne opijatskih ovisnika u Županiji, imalo je problema sa zakonom i prije uzimanja bilo koje droge.



Graf 16. Struktura osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ u 2011. godini prema prvom kaznenom djelu – ukupno sve droge

Odjel za mentalno zdravlje surađuje s Općinskim državnim odvjetništvom. Sve maloljetne i punoljetne osobe do navršene 21. godine, ukoliko su uhvaćene u kaznenom i prekršajnom djelu konzumiranja i posjedovanja droga, bivaju upućene u Odjel, neposredno ili posredstvom Centra za socijalnu skrb. Djelatnici Odjela provode s njima savjetodavni rad, testiranje urina na prisutnost droge, uključuju roditelje u tretman, a ponekad i školu. Program traje 6 mjeseci, a nakon uspješnog tretmana, osoba se otpušta. Izvješće o tretmanu šalje se Državnom odvjetništvu. Tijekom 2011. godine Općinsko državno odvjetništvo/sud/policija uputili su 14 osoba u naš Odjel, a Odjel za maloljetničku delikvenciju Centra za socijalnu skrb 22 osobe (Dubrovnik 11, Korčula 8, Metković i Ploče 3). Djelatnici Odjela provode s njima savjetodavni rad, testiranje na prisutnost opojnih droga u urinu te uključuju roditelje u tretman.

Rizična ponašanja

Među osobama liječenim zbog opijatske ovisnosti velik je rizik prenošenja zaraznih bolesti koje se prenose krvlju poput hepatitisa C, B i HIV infekcije.

Od 129 liječenih osoba i testiranih na hepatitis B, C i HIV u DNŽ u 2011. g., njih pet su pozitivni novozaraženi virusom hepatitisa C (kao i u 2010.). Ukupno je hepatitisom B zaraženo 1,5%, a hepatitisom C 32,6% liječenih i testiranih osoba u DNŽ, tablica 22.

U Hrvatskoj je u 2011. godini oko 61,0% osoba liječenih zbog zlouporabe droga dijelilo igle i šprice barem jednom u životu, a u DNŽ 29,8%. U posljednjih mjesec dana 3,6% ih je dijelilo igle i šprice u RH, a 6,3% u DNŽ. Od 2002. g. opaža se lagani trend pada ovog rizičnog ponašanja. Udio osoba koje su dijelile igle i šprice u posljednjih mjesec dana opada kontinuirano od 38,6% u 2002. na 3,6% u 2011. g. U odnosu na razdoblje od prije 10 godina kada se udio osoba zaraženih hepatitisom B među opijatskim ovisnicima u RH kretao oko 30%, u 2011. g. hepatitisom B zaraženo je samo 7% opijatskih ovisnika, što je najvećim dijelom rezultat uvođenja cjepiva protiv hepatitisa B 1999. g. Kao rezultat rada sustava za prevenciju i liječenje ovisnosti i smanjenja

dijeljenja igala i šprica među opijatskim ovisnicima, također blago opada i udio osoba zaraženih hepatitisom C (sa 46% 2004. g. na 40,5% 2011. g.)

Tablica 22. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ i testiranih na hepatitis B, C i HIV u 2011. godini

	Ukupno testirani	Broj negativnih	Positivan novo zaražen	Ukupno pozitivni	Nije testiran	Ukupno	% pozitivnih*
HIV	129	129	0	0	156	285	0
Hepatitis B	129	127	0	2	156	285	1,5
Hepatitis C	129	87	5	42	156	285	32,6

* Udio pozitivnih od ukupno testiranih osoba

Podaci o broju umrlih ovisnika u Hrvatskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji

U 2011. godini, u RH umrle su 192 osobe zbog zlouporabe droga. Kao i prethodnih godina, najviše je umrlih ovisnika u Gradu Zagrebu (65), Splitsko-dalmatinskoj županiji (26) i Zadarskoj (14). Najčešći uzroci smrti kod ovisnika su: predoziranje metadonom (21,2%). U 2011. godini 2,6% osoba predoziralo se heroinom, dok se 2010. godine predoziralo njih 15,1%. U Hrvatskoj je u 2011. godini ukupno 9,3% ovisnika počinilo samoubojstvo.

U razdoblju od 2000. do 2011. g. u DNŽ zbog zlouporabe droga ukupno je umrlo 49 osoba. U 2011. g. umrle su 4 osobe od čega dvije zbog predoziranja metadonom.

Literatura:

1. United Nations Office on Drugs and Crime. World Drug Report 2011. www.unodc.org
2. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. The State of Drug Problem in Europe Annual Report 2011. www.emcdda.europa.eu
3. Katalinić D, Kuzman M, Markelić M, Mayer D. Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2011. godini. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Zagreb, 2012. <http://www.hzjz.hr/publikacije/ovisnici2011.pdf>
4. Čale Mratović M, Džono Boban A. Prevencija i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2010. godini. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije. Dubrovnik, 2012. http://www.zzjzdnz.hr/hr/publikacije/prevencija_ovisnosti
5. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, DEM-2.